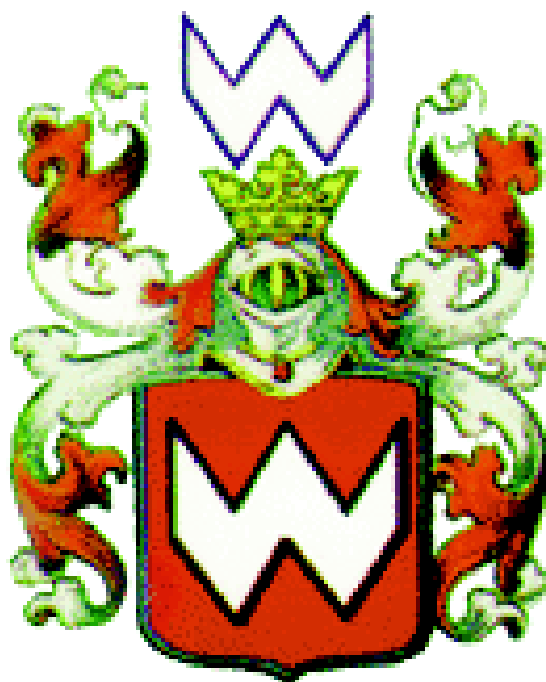


**GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
IM. EWY KOŁACZKOWSKIEJ W STRYŻEWICACH**

I GMINNY KONKURS WIEDZY O REGIONIE



Strzyżewice 2008

SPIS TREŚCI

GMINA STRYZEWICE	3
POŁOŻENIE	3
POCHODZENIE NAZWY	6
HERB WSI	7
BORKOWIZNA	8
BYSTRZYCA NOWA	9
BYSTRZYCA STARA	10
DĘBINA	11
DĘBSZCZYŻNA	12
FOTOGRAFIE	13

GMINA STRZYŻEWICE

POŁOŻENIE

Z geograficznego punktu widzenia gmina Strzyżewice położona jest w górnym biegu rzeki Bystrzycy, na Wyżynie Lubelskiej. Wchodzi w skład następujących mezoregionów: Płaskowyż Świdnicki, Równina Bełżycka, Wyniosłość Giełczewska i Wzniesienie Urzędowskie.

Strzyżewice to wieś w województwie lubelskim oddalona 22 km na południe od Lublina, tuż za Zalewem Zemborzyckim, w górnym biegu rzeki Bystrzycy. Do najdalszej miejscowości gminy z centrum stolicy województwa jest ok. 30 km.



Rys. 1. Położenie geopolityczne gminy Strzyżewice.

Jednocześnie wieś Strzyżewice jest siedzibą gminy, która obejmuje 22 miejscowości:


- Borkowizna,
- Bystrzyca Nowa,
- Bystrzyca Stara,
- Dębina,
- Dębszczyzna,
- Franciszków,
- Iżyce,
- Kajetanówka,
- Kiełczewice Dolne,
- Kiełczewice Górne,
- Kiełczewice Maryjskie,
- Kiełczewice Pierwsze
- Kolonia Kiełczewice Dolne,
- Osmolice Drugie,
- Osmolice Pierwsze,
- Pawłów,
- Pawłówek,
- Piotrowice,
- Polanówka,
- Strzyżewice,
- Żabia Wola,
- oraz miejscowość Pszczela Wola.

Cały obszar gminy rozciąga się wzdłuż rzeki Bystrzycy od Borkowizny i Kiełczewic Górnych po Żabią Wolę, Polanówkę i dochodzi prawie do lasu Dąbrowa w okolicach Lublina. Jest to gmina typowo rolnicza o łącznej powierzchni 10 884 ha (tj. 109 km²).


Według danych z grudnia 2007 roku terenie gminy mieszkało 7757 osób (w tym 3673 mężczyźni i 4084 kobiety) w około 2050 gospodarstwach domowych. Średnia gęstość zaludnienia wynosiła 71,1 osób na 1 km².

Gmina Strzyżewice sąsiaduje z następującymi gminami:

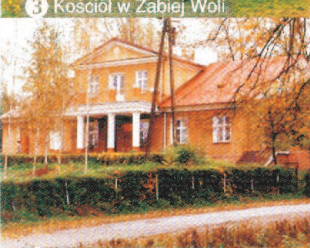
- Bychawa,
- Głusk,
- Jabłonna,
- Niedrzwica Duża,
- Wilkołaz,
- Zakrzówek.




2 Młyn w Osmolicach



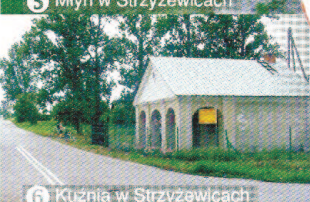
3 Kościół w Zabiej Woli




4 Dworek Strzyżewice



5 Młyn w Strzyżewicach




6 Kuznia w Strzyżewicach




7 Widok z Murakowej Góry


MAPKA GMINY STRZYŻEWICE
legenda mapy

- Trasa rowerowa Gminy Strzyżewice
- Kościoły, kościoły zabytkowe
- cmentarze wojenne, cmentarze parafialne
- zabytkowy ośrodek ewangelicki
- zespoły pałacowo-parkowe
- młyny
- stacjonary
- Urząd Gminy
- Dom Pomocy Społecznej
- Centrum Kultury i Promocji
- ośrodki zdrowia
- sklepy
- poczta







11 Młyn w Kielczewicach Dol.



10 Młyn w Borkowiznie



8 Kościół w Kielczewicach Mar.



9 Młyn w Kielczewicach Mar.

POCHODZENIE NAZWY

Bardzo ciekawa jest kwestia pochodzenia nazwy wsi. Legenda ludowa mówi, iż w bardzo odległych wiekach wieś nosiła nazwę Długi Bród, od szerokiej przeprawy przez Bystrzycę, leżącej na staropolskim szlaku handlowym z Rusi przez Bychawę, Strzyżewice do Kazimierza n. Wisłą. Prawdopodobnie ze względu na owo strzeżenie przeprawy z czasem zmieniono nazwę na Strzezonicze. Na skutek zmian w pisowni łacińskiej nazwa wsi zmieniała się kolejno: Strzeszonice, Strzeszonice, Strzezowicze, Strzezowycze, Strzeszowicze, Strzezowicze, Strzyżowice, by ostatecznie przyjąć formę Strzyżewice. Taką hipotezę potwierdza fakt, iż ze wzgórza zamkowego widoczny był ów trakt handlowy aż po tzw. Zdrapską Górę, a przysiółek powstały w okolicy wzgórza zamkowego do dzisiaj nazywany jest Widniówką.

Analizując pierwotne brzmienie nazwy wsi Strzezonicze zauważamy, iż jest ona pojęciowo zbliżona do słowa „strzeżenie”.

Inna legenda mówi, że wieś wzięła nazwę od pojęcia „strzyżenia owiec”, gdyż hodowla tych zwierząt była szeroko rozwinięta na nadbystrzyckich łąkach.

Badający genealogię i dzieje rodu Awdańców dr Władysław Semkowicz twierdzi, że jest mało prawdopodobne, aby wieś wzięła swoją nazwę od imienia przedstawiciela rodu, gdyż ród nie używał imion Strzesz, Strzeszek czy Strzeżysław.

Nie jest to jednak pewne, gdyż pierwsi dziedzice Strzyżewic mogli przyjąć te imiona od sąsiadów – Sulimów, wśród których były one często spotykane w XIII i XIV wieku.

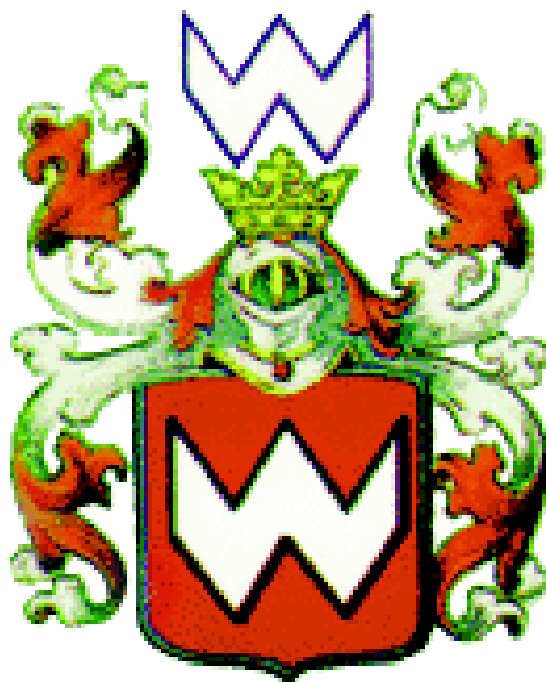
Najnowsze badania naukowe świadczą, iż nazwa Strzyżewice jest pochodną od nazw osobowych, jednak nie stwierdzono tego jednoznacznie.

HERB WSI

Rodowym herbem Awdańców jest Abdank przedstawiający dwie odwrócone i połączone klocki w kształcie litery „W”. Zawołaniem herbu jest „Łękawica”.

Znany jest także pod innymi nazwami, takimi, jak: *Awdaniec, Białotka, Habdank, Łękawa, Skuba*.

Heraldycy przypuszczają, że do końca XIII wieku Łękawica przedstawiana była jako litera M. Z kolei Władysław Semkowicz twierdzi, iż ukształtowanie się herbu w jego obecnej formie nastąpiło na przełomie XIII i XIV wieku na skutek trudności z przymocowaniem Łękawicy w pierwotnej formie „M” na hełmie rycerskim. O wiele łatwiej można było tam umieścić odwrotny kształt, czyli formę „W”. Powstały klejnot przeniesiony został następnie na tarczę.



Rys. 2. Herb Strzyżewic.

Herb Abdank to najstarsze znane godło rodowe w Polsce, a jednocześnie jedno z najstarszych w Europie.

BORKOWIZNA

Nazwa wsi wywodzi się od słowa "borek" - mały las.

Borkowizna została utworzona w 1874 roku po wydzieleniu z dóbr ziemskich Kiełczewice.

W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XIX wieku w Borkowiznie osiedlili się osadnicy niemieccy przybyli ze starych niemieckich kolonii w Galicji, którzy zamieszkiwali te tereny do czasu II wojny światowej.

Z dawnej zabudowy ponemieckiej zachowały się budynki mieszkalne i gospodarcze, zaś kaplica ewangelicka spłonęła 1 grudnia 2001 r. Na obrzeżach dawnej kolonii zachowały się resztki cmentarza ewangelickiego.

We wsi znajduje się młyn wodny, od 1946 r. turbinowy, budowany w 1901 r. dla Wilhelma Deutschlendera, miejscowego osadnika niemieckiego. Po pożarze w 1905 r. odbudowany został w latach 1905-1906. W 1927 r. młyn nabył Andrzej Kołodziejczyk. Jest to budynek drewniany, dwukondygnacyjny, gruntownie przebudowany przez ostatniego właściciela młyna. Przez okolicznych mieszkańców nazywany jest „młynem Kołodzieja” lub „Pod niedźwiedziem”.

Do 2001 r. we wsi mieściła się filia Gminnej Biblioteki Publicznej. Początkowo w domach prywatnych m.in. państwa Prusiów, a następnie w budynku Wiejskiego Domu Kultury.

Przysiółki występujące we wsi Borkowizna:

- Niemiecka Wieś,
- Podbystrzyca,
- Psia Wólka,
- Saganówka,
- Zapotok.

Wieś Borkowizna sąsiaduje z miejscowościami:

- Kol. Kiełczewice Dolne,
- Kiełczewice Dolne,
- Kiełczewice Górne,
- Kiełczewice Maryjskie.

BYSTRZYCA NOWA

Miejscowość powstała po odłączeniu części dóbr Strzyżewice w 1840 r.

We wsi znajdują się ruiny strzyżewickiego zamku, ulokowane na lewym brzegu rzeki Bystrzycy. Zamek został wybudowany w pierwszych latach XVI w. przez Żarczyńskich herbu Nałęcz. Strzyżewicki zamek położony na wysokim wzniesieniu pełnił funkcję obronną i jego powstanie związane było z najazdem Tatarów w 1501 r. Okolica zamku do dziś zwana jest Widniówką.

W 1814 r. na zamku gościli:

- król szwedzki Karol XII,
- księżę Jerzy Adam Czartoryski,
- gen. Ludwik Kropiński.

W 1943 r. zamek spłonął, a resztki murów zostały rozebrane w 1945 r. służąc za materiał budowlany dla odbudowujących się okolicznych mieszkańców wsi.

Podczas I wojny światowej przez tereny te przetoczył się front wojenny obydwu armii: rosyjskiej i austro-węgiersko-niemieckiej. Z okresu tych walk pozostał cmentarz wojenny, leżący po lewej stronie szosy Strzyżewice – Niedzwica Duża.

Ciekawym zabytkiem jest również nieczynny już młyn wodny zlokalizowany w malowniczym zakątku rzeki Bystrzycy.

We wsi funkcjonowała trzyklasowa filia Szkoły Podstawowej w Bystrzycy Starej, obecnie mieszkanie prywatne.

Na terenie miejscowości zlokalizowana są:

- firma ROL-MEX - Skład materiałów przemysłowych i rolniczych Marian Piotrowski,
- stacja paliw,
- zlewnia mleka.

Miejscowość jest dość rozległa i sąsiaduje z kilkoma wioskami:

- Bystrzycą Starą,
- Kajetanówką,
- Franciszkowem,
- Strzyżewicami.

BYSTRZYCA STARA

Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 19 lutego 1399 r. Jest to jedna z najstarszych wsi na terenie gminy. Początkowo nazywana była Bystrzycą, bez dodatku „Stara”. Pierwotnie dobra te należały do parafii Wilkołaz, a ich pierwszym znanym dziedzicem był Skarbko ze Strzyżewic herbu Abdank.

W okresie międzywojennym staraniem właściciela majątku Piotrowice – Witolda Łosia i okolicznych mieszkańców wybudowano tu szkołę. Długoletnim kierownikiem placówki był Władysław Różycki, z inicjatywy, którego w 1953 r. zakończono budowę nowego gmachu szkoły w Bystrzycy Starej.

Obecnie w budynku pierwszej szkoły mieści się Filia GBP i biblioteka szkolna a także 2 sale lekcyjne oraz prywatne mieszkania.

Osobą szczególnie zasłużoną dla placówki w Bystrzycy Starej był Stanisław Milanowski, kierujący nią w latach 1972 – 1990.

Obok gmachu szkoły podstawowej im. Marii Konopnickiej wybudowano gimnazjum. Uchwałą Rady Gminy Strzyżewice z 21 lutego 2003 r. powołano z dniem 1 września 2003 r. Zespół Szkół Publicznych w Bystrzycy Starej przez połączenie Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej i Publicznego Gimnazjum w Bystrzycy Starej. Obecnie Dyrektorem ZSP w Bystrzycy Starej jest pan mgr Marian Paszkiewicz.

W miejscowości Bystrzyca Stara znajduje się Kościół parafialny pod wezwaniem Matki Boskiej Królowej Polski, konsekrowany w 1984 r.

Przy świątyni istnieje Muzeum Regionalne, w którym zgromadzono ponad 300 eksponatów o unikalnym charakterze z końca XIX i początku XX w.

W ostatnich latach na terenie miejscowości powstało kilka prywatnych firm:

- „MARFUS” – producent części do samochodowych instalacji gazowych;
- „Plandeki” Marek Wójcik – wyrób i naprawa plandek, ostatnio firma produkuje również odzież sportową;
- „Limax” – sklep spożywczo -przemysłowy.

Wieś sąsiaduje z miejscowościami:

- Bystrzyca Nowa,
- Kajetanówka,
- Pawłówek,
- Piotrowice.

DĘBINA

Nazwa wsi wywodzi się od rosnącej tu dębiny, dawna jej nazwa brzmiała – Dębniak.

Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z roku 1879, przy okazji wyłączenia jej z majątku Strzyżewice.

Wieś Dębina sąsiaduje z następującymi miejscowościami: Strzyżewice, Kiełczewice Maryjskie, Dębszczyzna.

W Dębinie znajduje się prywatna kuźnia, której właścicielem jest p. Łupina.

DĘBSZCZYŻNA

Dębszczyzna to miejscowość położona na południe od szosy Bychawa – Strzyżewice.

Nazwa wsi wywodzi się od rosnących tam licznie dębów, a pierwotna jej nazwa to Dobczyzna. Miejscowość wydzielona została z majątku Kiełczewice Dolne.

Przez wiele lat we wsi funkcjonowała trzyklasowa szkoła podstawowa – Filia Szkoły Podstawowej w Rechcie.

We wsi znajduje się strażnica OSP i działa jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej.

Miejscowość graniczy z:

- Pawłowem,
- Kiełczewicami Górnymi,
- Kiełczewicami Maryjskimi,
- Kiełczewicami Dolnymi.

FOTOGRAFIE



Młyn w Borkowiznie



Borkowizna – charakterystyczny dom kryty strzechą



Dawny zbór ewangelicki w Borkowiznie



Dawne ruiny zamku w Bystrzycy Nowej



Kościół pod wezwaniem Matki Boskiej Królowej Polski w Bystrzycy Starej



Muzeum przy kościele parafialnym w Bystrzycy Starej



Budynek Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Bystrzycy Starej



Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Bystrzycy Starej



Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej w Bystrzycy Starej